

MARITIM SMÅARTIKEL

GAMLE MARITIME FOTOGATIER

Ældre fotos er næsten altid charmerende og morsomme, ikke blot fordi de virker gammeldags hyggelige, måske lidt naive og pudsige, men også fordi de viser en verden, som mange gange er forsvunden nu i vor rastløse, hurtigt skiftende tid. For den historiske bevisthed er de derfor meget værdifulde.

Handels- og Søfartsmuseet har i sin efterhånden store fotosamling »Søhistorisk Registratur«, talrige ældre og nyere fotografier, ikke mindst skibsbilleder, men også fotos, der illustrerer alle sider af det maritime liv, som f.eks. havnevæsen, skibsbyggeri, fyrvæsen, de gamle kolonier, blot for at nævne et par af de mange grupper. Morsomst er måske billeder fra sømandens liv i land og ombord. Dem er der i virkeligheden ikke så mange af, for søfolk var sjældent indehavere af en luksusting som et fotoapparat, og under dæk kunne man ikke fotografere, fordi det simpelthen var for mørkt. Af museets samlinger har vi plukket et lille udvalg, mer eller mindre tilfældigt, og viser det her med en fyldig tekst til hvert billede.

Vi har nok op mod 100.000 opklæbte fotografier, men vi kan aldrig få nok, og vi har på fornemmelsen, at der endnu er meget at redde. Vi opfordrer derfor alle, der ejer fotografier med tilknytning til søen og skibsfarten, til ikke at smide disse væk, men helst at indsende dem til opbevaring i vor samling på Kronborg. Mellem år og dag tilintetgøres mængder af fotografier i privateje, som burde have været bevaret for eftertiden, dels som studiemateriale, dels som dokumentation og dels, rent praktisk, som brug for illustrering af fremtidens søhistoriske bøger. I mange ældre søfolks gemmer må der ligge mange amatør billeder fra deres ungdom. Dem er vi interesseret i, da der som omtalt ikke findes for mange af dem. I gamle familiebøger kan der også være gode fotografier af søfolk og deres familier. Red dem!

Som sagt, alt maritimt har værdi: portrætter, skibsbilleder - ikke mindst fra apertingen ombord: scener fra arbejdet og livet iland og ombord: havari- og strandning; lods-, fyr-, told-, færges-, bugser- og bjerningsvæsen; havnepartier; ladning og losning; pakhuse; rederikontorer; skibsbyggeri og værfter; navigationsskoler; organisationer og foreninger; sømandshuse og -hjem med interiører; sømandskvarterer i havnebyer (»sailortown«): hjembragte souvenirs (»medbringsel«); modelbygning; kirkeskibe; fester og optog; fremmede egne og oplevelser i disse.

Meget vigtige er alle oplysninger om, hvad eller hvem billederne forestiller, hvor og hvornår de er taget, hvem der har taget dem.

Negativer, farvelysbilleder, films har naturligvis også interesse. For ikke at glemme de herlige ældre prospektkort, som tit kan være forbløffende gode og vise scenerier, der ikke er bevaret på anden måde. De egner sig forøvrigt også fint til reproduktion.

Vi beder Dem se i Deres skuffer, om der skulle være materiale af den her omtalte slags, som De kunne tænke Dem at overlade os. Adressen er: Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, 3000 Helsingør.

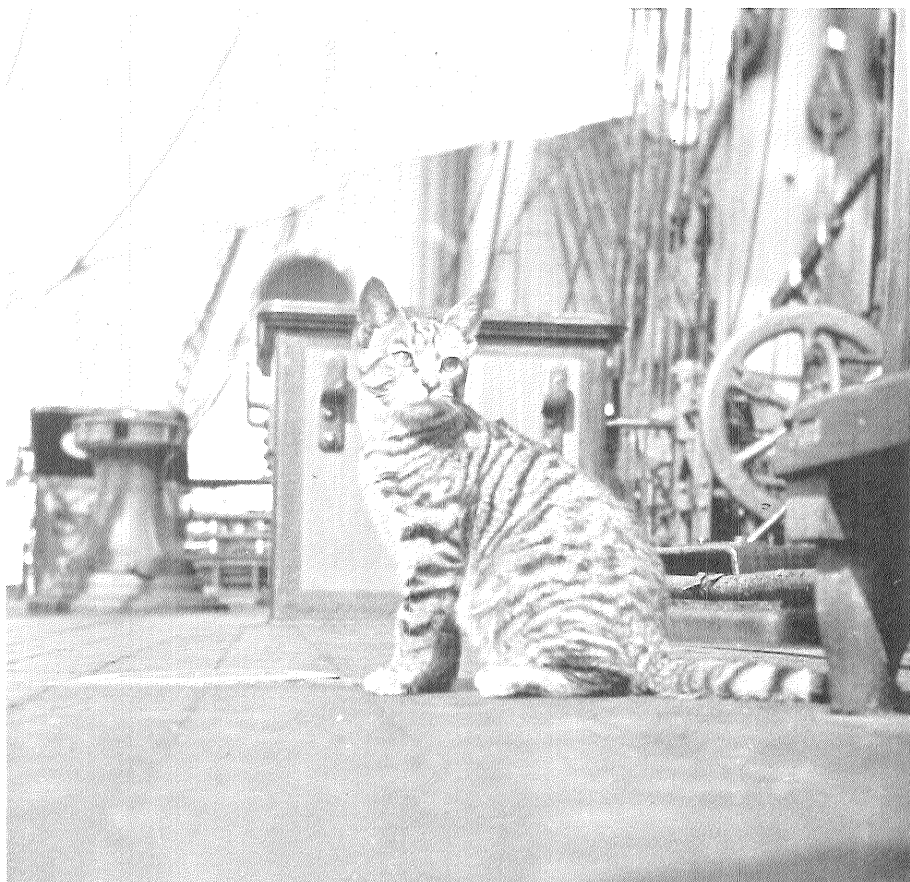
Det må tilføjes, at Landsudvalget for indsamling af gamle fotografier (Det kgl. Bibliotek, 1219 København K), i hvilket undertegnede sidder, i mange år har arbejdet med indsamling og bevaring af alle slags gamle fotos, især portrætter og topografiske billeder. Historiske foreninger, byarkiver og biblioteker har også været flittige indsamlere. Vort specielle arbejdsområde, søens verden i videste forstand, vil vi gerne gøre en lignende indsats for, og vi beder Dem herved hjælpe os dermed.

Henning Henningsen

Gamle gruppebilleder er altid interessante, hvad enten de er fra skibe eller skibsværfter som her fra gamle mester E.C. Benzons træskibsværft i Nykøbing Falster omkr. 1890-92. Værftet er dog lejet ud til skibsbygmester Chr. Ruder (nr. 10 på fotoet), som lader bygge en galease til en ukendt skipper (nr.9). Galeasen er spanterejst, og folkene har stillet sig op foran den. De er udstyret med deres tømmermandsværktøj som en slags attributter, der tilkendegiver deres fag. Nogle af dem kender vi navnene på. I første række nr. 1: Rasmussen, tidligere mester i Stubbekøbing, med høvl; 2: snedker Nielsen fra Nakskov, med nothøvl; nr. 6: skibstømre Rasmus Jensen fra Stolgården holdende et røstjern med en jomfru; 5: langsavskærer Per Jeppesen, med langsav; 8: bådebygger Hansen; i tredje række nr. 3: hustømrer Rasmus Petersen, Stolgården, med en mal (utydelig); 4: formanden på pladsen, Oluf Rasmussen, med benøkse; i fjerde række t.h. nr. 7: skibstømre Fejø Hansen, med mukkert. Den lille dreng i soldateruniform (nr. 11) er den senere skibskonstruktør, Naval Architect Otto Benzon, som har foræret fotoet til museet. Ukendt fotograf.

Shipyard workers at Nykøbing Falster about 1890-92. The master (no. 10) is surrounded by his carpenters and workers, each one with the tool of his trade. No. 9 is the unknown skipper for whom the galleass (ketch) is being built.

Det var rart at have en skibskat med, fordi der i de gamle sejlskibe ofte var masser af rotter og mus ombord, ikke mindst hvis ladningen f.eks. var korn. Men både iland og til søs knyttede der sig en stærk overtro til katte. At møde en sort kat på vej til skibet betød ulykke, for hekse havde ofte den slags katte. Katte ombord - især sorte - kunne volde modvind og dårligt vejr, ja måske skibets forlis. Smed man dem på den anden side overbord, kunne dette også bringe en voldsom storm med sig, og den skyldige sømand kunne risikere at falde ned fra rigningen eller at drukne. De fleste søfolk foretrak langt at have en skibshund ombord. Amatørfoto.

In order to keep down the rats a ship's cat was, of course, nice to have on board, but superstitious sailors feared that black cats especially would bring a lot of bad luck, contrary wind, storm and perhaps even shipwreck. On the other hand it was just as risky to throw the cat over board.

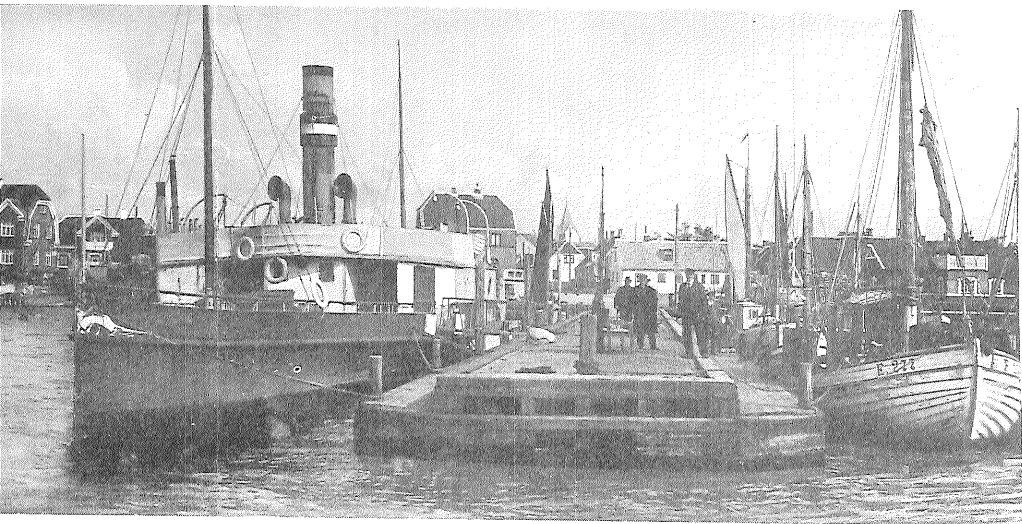
Under varme himmelstrøg var folkenes lukafret uudholdeligt at være i, og frivagten tilbragtes derfor ofte på dæk. Især i passaternes »damesejlads« var det skønt at kunne lægge sig til at sove på dækket i den kølige brise. Dog måtte man ifølge ældgammel overtro, som i hvert fald kan følges tilbage til 1600-årene, vogte sig for, at fuldmånens stråler skinnede på ens ansigt for dette ville uvægerlig bevirke, at ansigtet blev fortrukket og måske permanent skævt, ja at man muligvis blev blind, »måneblind« som det hed, eller i værste fald gik halvt fra forstanden. På fotoet, som er taget på bark »Lysglimt« (ex »Blythwood«) af Ålborg 1920-21, ses frivagten slange sig på storlugen. Fot. af den senere kaptajn C.M. Nielsen.

In the tropics the sailors often preferred sleeping on deck instead of suffering in the stifling fo'c's'le. According to an old belief they were very careful not to let the full moon shine on their head because this might cause a distorted face and blindness, perhaps even make them mad. Here the watch below on board the bark »Lysglimt« of Ålborg sprawls on the main hatch in the trade winds. About 1920-21

Efter mange uger, måske måneder til søs var der intet, sømanden længtes så meget efter som at komme i land. Havnebyernes tarvelige, for ikke at sige vulgære forlystelsessteder med drikkevarer, piger og musik stod i et forklaret skær for dem, og når de havde fået det fine landgangstøj på, gik vejen for mange af dem direkte op til de forjættede buler, hvor deres hyre hurtigt gik sig en tur, men hvor de øjensynlig fik, hvad de havde brug for. Pæne folk i land forstod ikke, hvor meget de ellers arbejdsomme og pålidelige søfolk efter den tvungne afholdenhed ombord trængte til at slå til Søren. Her er et interiør fra kafé »Rosse Cathrine« i Antwerpen 1922, hvor deres drømme tydeligt nok er gået i opfyldelse. Fotoet virker pinligt nøgternt på os, men hvem vil vel forlange, at det skal kunne gengive den stemning, der utvivlsomt må have været til stede, i hvert fald i søfolkernes sind. Fot. Hans J. Hansen, identisk med den fhv. tatovør »Tusch-Hans«.

Interior from a pub in Antwerp's sailortown (1922). Here the sailors found what they had dreamt of during the long months of abstinence aboard: liquor, music, girls. No wonder they enjoyed themselves - and respectable people on shore got the wrong impression of normally decent and reliable sailors who just had worked up an enormous appetite for the pleasures life could offer them.

Et monstret havnebillede fra ca. 1910 er dette fra Ringkøbing. I baggrunden ses den stilfulde havnefront. Til højre for molen, opført 1905, ligger i den egentlige havn flere fiskerbåde, og t.v. ses fjorddamperen hjulskibet »Prins Hamlet«. Den hed oprindelig »Nordsee« og var bygget i Kiel 1892. I 1904 blev den købt til Danmark af D/S Turisten i København og sejlede i passagerfart på Sundet. Fra 1910 til 21 var den hjemmehørende i Ringkøbing og atter fra 1922 til 24 efter et lille svinkeærinde til Ålborg og Løgstør. I 1924 blev det kønne lille hjulskib, der gik i rutefart på Ringkøbing fjord til Nr. Lyngvig og Hvide Sande, ophugget. Hele billedet ånder stemningen fra den lille danske søkøbstad. Det er et stort prospektkort i fototypi, beregnet på at indrammes

The snug harbour of Ringkøbing (Jutland) about 1910, with fishing boats and the passenger paddle-steamer »Prins Hamlet«, built in Kiel in 1892 and scrapped in 1924.